

Grah tirja ravno tako pripravljen svet kakor fežol, in bode tudi najboljše rodil, ako ga enako fežolu sadiš.

Vsaki sorti graha je treba vejnatnega natiča; toda visoke sorte mora imeti visok, nizke sorte pa nizek natič.

Nektere sorte so z mehkim (Zuckererbsen), druge z terdim stročjem (Auslöserbsen); nektere dozore od sred aprila do kresa, druge še le do velikega Šmarna.

Sploh velja od tega sočivja, da po prvi polovici maja sajeno slabo pljenja, ker pride cvetenje v topli čas, v katerem se zlo obleti.

 Vse sorte imenovanega sočivja lastnega pridelka morem nekoliko za seme oddati, pa tudi travnega semena mačjega repa in pahovke. Dr. Orel.

Gospodarska skušnja.

(Z ogljem vred se z velikim pridom sejejo mnogotere korenstva) kakor korenje, čebula, peteršilj in še druge. V ta namen se oglje v prah zmelje in na 1 lot semena se vzame 12 do 15 lotov ogljenega praha; oboje skup se seje potem po navadi. Nobeden ne verjame, kdor ni sam skusil, koliko oglje pomaga, da vse hitrejšje raste in debelejšje prihaja. „Slov. Nov.“

Cena dragih ali žlahnih kamnov.

Po „Živi.“

Cena dragih kamnov se ravna po lepoti in enakosti barv, njih obliki in lesku in pa po njih velikosti. Velikost kamnov se določuje po vagi, in sicer po karatih; takošnih karatov gré 85 na 1 lot, in vsak karat se deli na 4 zernike ali grane. *)

Cena demanta nebrušenega, 1 karat težkega, znaša blizo 20 gold. Hočemo pa ceno težkega nebrušenega demanta izrajtati, moramo teh 20 gld. s četvercom (kvadratom) karata pošteti; potem takem bode tedaj veljal nebrušeni demant

dvakaratni 80 gold., ker $2 \times 2 \times 20$ je 80,

trikaratni 180 gold., ker $3 \times 3 \times 20$ je 180 itd.

Brušeni demant zgubi sploh polovico svoje teže; zavoljo tega brušeni demant, 1 karat težki, velja skor toliko kot nebrušeni dvakaratni, namreč 80 gold. Cena težjih brušenih demantov se izrajta, ako teh 80 gold. poštevaš s četvercom karatov; potem takem bo brušeni demant veljal

2karatni 320 gold., ker $2 \times 2 \times 80$ je 320

3karatni 720 gold., ker $3 \times 3 \times 80$ je 720

10karatni 8000 gold., ker $10 \times 10 \times 80$ je 8000 itd.

To pravilo velja pa le za demante, kateri ne vagajo več kot 20 karatov. Pri večjih demantih raste ta cena v manjši primeri, ker se redko kdo najde, ki bi toliko dnarja po nepotrebnem potrosil.

Najdražji kamen za demantom je rubin, in če je posebno lep, je tudi tako drag kakor demant. Navadno se plača za brušeni rubin $\frac{1}{4}$ karata težki 3 gold. za 1 karat težkega 30 gold., 2 karata 90 gold., 3 karate 250 gold., 4 karate 360, 5 karatov 500 gold.

Modri safir je cenejši, kakor rubin; brušeni navadno velja 1 karat težki 15, 2 karata 30 gold., 3 karate 45, 5 karatov 80 gold. itd.

Spinel ima po barvi in jasnosti različno ceno, najdražji je rožni spinel (rubin blede ali balas imenovan), ki se ceni za polovico manj kakor demant enake velikosti.

Česki granat ali pirop je večidel majhen; velikost se šteje potem, koliko jih na 1 lot gré. Nebrušenih českich granatov velja 1 lot s 40 kamniči 5 gold. in pol, s 60

kamnički 3 gold. 25 kr. itd. Granati, katerih gré več kot 400 na 1 lot, se ne brusijo. 1 funt brušenih in za navlekovanje ali nabiranje prevertanih najmanjših granatov (400 na 1 lot) velja 16 gold., 1000 nekoliko večjih brušenih pa že 140 gold.

Pravi smaragd je po jasnosti, barvi in lesku različne cene. Če je lep zelen in brez madeža, velja 1 karat (brušeni) 20 gold.; če je posebno žive barve in krasnega leska, pa velja 1 karat že 40 do 55, 2 karata čez 100 gold.

Beril (Aquamarin) se pogostoma nahaja, je blede barve in tedaj dosti dober kup. V Londonu so prodali 4 funte težkega za 6000 gold.

Topasi imajo po barvi in jasnosti različno ceno; najdražji so rožni (brazilijski) in brezbarvni; zato včasih rumene topase žgejo, da bi rudeče naredili, pa to ne obvelja rado. Lepi rožni topasi imajo ceno demantov. 1 karat brezbarvenega (nebrušenega) topasa velja čez 15 gold. Veliko cenejši je saksonski topas, blede rumene barve; 1 funt takih nebrušenih se kupi za 12 — 48 gold.

Dragi opal se šteje med najdražje kamne; velikih in čistih kosov je malo. Največji dosedaj najdeni vaga 34 lotov in se ceni na pol milijona gold.

Tirkis pravi (temnosinec, po rusko biruza) se nahaja le v Perzii; kamen grahove debelosti velja 8 do 10 gold. Mnogo cenejši je tirkis nepravi iz Sibirije; prav za prav so to kosci zobov predpotopnih žival; njih modra barva izvira od primešanega fosforokislega železnega kisljanca.

Cirkon ali hiacint nima velike cene; kamen 5 čert v premerniku ne velja več od 20 gold.

Krisoberil je tudi dober kup; le če opalisuje, je dražji.

Krisolit (olivin) je mehek in je malokrat lepe barve; brušen 1 karat težek kamen velja 4 do 5 gold.

Strelíce (gorski kristal, Bergkrystal) tudi česki demant imenovan, se brusijo na podobo brilantov; majhni, čisti pa lep brušeni kamni veljajo 1 do 3 gold., večji 8 do 10 gold.

Ametist je dražji od strelíc; cena njegova se ravna po jasnosti in živosti barve. Lepo brušen 1 karat težki ametist velja 1 do 10 gold., debelejši do 10 karatov težki se plačujejo po 60 do 70 gold.

Mačje oko (Katzenauge) je zavolj izverstnega bleska zlo obražtan kamen. Lešnikove debelosti velja 200 do 300 gold.; pa tako velik se redko najde.

Krisopras (kakor jabelko zelen) je drag, ako je žive barve in čist; veliki, lep brušeni krisoprasi veljajo po 100 do 150 gold.

Karneol (kervave barve) in heliotrip (zelen z rudečimi pičicami) se ne rabita za lepote, ampak le za tobačnice, pečatne kamne in take reči. Kakor sta čista in lepe barve, taka jima je cena. Lep pečatni kamen iz karneola utegne do 50 gold. veljati; manj lepi so cenejši.

Od tiste dôle, ko so znajdli s pisanim steklom (glažom) žlahne kamne ponarejati, je cena njih zlo padla. Taki ponarejeni kamni so pravim včas tako podobni, da se težko razločijo. Edino znamenje pravih žlahnih kamnov je njih terdost. Vsak ponarejen kamen je tako mehak, da se dá z ostrim robom strelíc (gorskega kristala) ali kresivnim kamnom risati. Med žlahnimi kamni se dasta le opal in pa tirkis s kresivnim kamnom opraskati; vsi drugi so terdejši. Opalu pa ta mehkoba nič ne škoduje, ker se opal zavoljo svojih spremenljivih barv nikakor ponarejati ne dá.

Slovenski Leander.

Novela po narodni kranjski povedki.

I.

„Ne vem, zakaj nocoj ne morem spati, kaj me vendar moti?“ — tako godernja Ajta, logarova žena v ozki hišici

*

*) Treba je pa razloček delati med karatom zlatim in med karatom dragotinarskim (juvelirskim). Zlati karat je štiri in dvajseti del ($\frac{1}{24}$) marke, tedaj več kot pol lota, tako, da že skoraj 48 dragotinarskih karatov obsega.